

dosažených výsledků, a to v ucelené formě. Nikdy se nesnažíme tříštit výsledky do řady nevýznamných sdělení.

Současný evropský trend entomologického výzkumu je charakteristický ústupem faunistiky a orientací na jiné, dosud méně probádané vědecké úseky. Neplatí to ovšem pro některé méně prozkoumané oblasti, což potvrzují další nálezy dosud nezjištěných druhů i na území našeho státu. Jedná se především o příslušníky méně atraktivních skupin hmyzu. Pro entomologa-amatéra existuje řada možností, jak zaměřit faunistický výzkum. Je to zejména výzkum fauny všech biotopů určité oblasti (možný jen u malých systematických skupin, jinak zůstávají naše poznatky vždy fragmentální), výzkum všech biotopů určité lokality nebo rozsáhlejšího biochoru, srovnávací studie téhož biotopu nebo biochoru na různých lokalitách, studium chorologie určitého druhu nebo skupiny příbuzných druhů, studium rozšíření typických faunistických prvků aj. Pro amatérské studium systematiky a morfologie hmyzu přichází v úvahu především vyhledávání nových kritérií pro rozlišení jednotlivých druhů, objasňování případů sporné hodnoty některých taxonů a studium variability jednotlivých druhů a jejich důležitých diagnostických znaků. Snad nejrozsáhlejší možnosti amatérského studia jsou v oblasti ekologie hmyzu, vždyť u mnoha druhů neznáme ještě ani jejich potravní vztahy. V rámci studia užité entomologie je možné se zapojit do signalizační služby ohlašující nebezpečí výskytu škůdců.

Z uvedeného je zřejmé, že i entomolog-amatér má stále co objevovat. Nezapomínejme však na to, že každý entomolog, ať už se zabývá jakoukoli problematikou, musí být ochráncem přírody a měl by také upozorňovat na případy porušování ochrany přírodních rezervací a poskytovat podklady pro návrhy na ochranu dalších území, nemluvě o tom, že by se měl jako ochránce přírody sám chovat.

Literatura:

- Novák K., 1969: Metody sběru a preparace hmyzu. Academia, Praha.
Reiprich A., Janovský M., 1981: Přehled nových a pozoruhodných druhů motýlův ze Slovenska z rokov 1973-1977. Zprávy Čsl. spol. ent. CSAV, 17, Praha, p. 103-113.

Ještě k ochraně životního prostředí

Otázky spojené s ochranou životního prostředí stále více snesklidňují lidstvo. Dnes si již nejen vědci, ale i obyčejní smrtelníci začínají uvědomovat nezbytnost žít v čistém a zdravém prostředí. Člověk se ovšem stává dominujícím článkem tvorby živé i neživé sféry svého životního prostředí. Musíme smutně konstatovat, že v posledních desetiletích dochází k neustálému zhoršování podmínek pro život na naší planetě. S rostoucím počtem obyvatel se musí hledat stále nové zdroje pro výživu, musí se intenzivněji využívat stávající půdní fond. Proto se kácení leas, užívá se více chemických prostředků, stavějí se nové elektrárny apod. Ne vždy dovedeme odhadnout, jak na tyto zásahy bude reagovat příroda. Uveďme si příklad reakce jehličnatých porostů na našem území na zvyšující se spad exhalátů. Všichni víme, že v posledních letech došlo v ČSR ke kalamitnému rozšíření obaleče modřínového *Zeiraphera diniana* Gn. Boj proti němu stál již naši společnost několik miliónů korun. Tento škůdce je rozšířen po celém území republiky, ale k jeho přemnožení došlo jen v oblastech, kde byly jehličnany oslabeny exhalacemi (v severních Čechách to bylo "zásluhou" elektráren postavených v NDR). Postupně se začal ze severních Čech kalamitně rozšiřovat i na Moravu a pro nás není zrovna potěšující, že se přemnožil i v Beskydech.

Abby nedocházelo k podobným kalamitám, aby příští generace měly zachováno co nejvíce kulturních hodnot, aby mohl člověk žít v důstojném prostředí, vyhlásil boj za ozdravení životního prostředí. Velkými finančními prostředky je dotován výzkum a výstavba různých čistících stanic, odlučovačů nečistot apod. Aby alespoň část přírody mohla zachovat svoji původní krásu, jsou zřizovány na celém světě přírodní rezervace a národní parky. Také v naší socialistické republice tomu není jinak. Záleží skutečně na každém z nás, jak se tyto snahy podaří naplnit.

Musíme ovšem konstatovat, že se o našem Entomologickém klubu po celé republice šíří zprávy, které nedělají organizaci čest právě v souvislosti s ochranou přírodního prostředí.

Naše společnost byla již nejednou v minulosti vystavena obdivu za práci, kterou koná. Zvláště vysoce je např. hodnoceno vydávání Entomologického zpravodaje. V posledních letech se však o nás mluví poněkud jinak. Jsme nazýváni "Ostraváky", kteří ničí lokality, před kterými je nutno se mít na pozoru. Někteří naši bývalí kolegové nás již nepočítají mezi své přátele. Jsme na lokalitách vetřelci, kteří tropí jen spoušť.

Dovolíme si citovat z několika dopisů, které nám přicházejí. "O ostravských sběratelích nemám valné mínění. "Entomologové" pan" - následuje výčet jmen - "jsou totiž dostatečně známi po celém Československu. Znáám spoušť, kterou tropí v breclavském lese při lovu" - následuje výčet druhů - "nebo na Radějově při lovu" - opět výčet druhů. "... jména dalších vybíječů lokalit z Ostraváků ...". Tady nebudeme uvádět jména, která následují. Snad si to všichni, kohož se to týká, uvědomí a pomohou svým konáním pozvednout pošramocenou pověst naší organizace. Nám přece musí záležet na tom, co si lidé o nás myslí, jak se na nás dívají.

Posláním našeho klubu je kromě vzájemné výměny zkušeností, odborných poznatků a všestranné pomoci zejména mladým a začínajícím entomologům, také vést své členy k lásce k přírodě a její ochraně. Naše členy, kteří se entomologii věnují už několik desítek let, přímo bolí, když zjišťují pokračující úbytek počtu jak exemplářů, tak i druhů na mnoha dříve bohatých lokalitách.

Hlavní příčiny jsou známy - jsou to důsledky mnohdy i ne dost uvážených snah o dosažení většího množství průmyslových výrobků a potravin. Bohužel někdy jsou příčinou i někteří neodpovědní sběratelé, kteří ve snaze získat najednou co nejvíce exemplářů pro svou sbírku nebo, zejména u vzácnějších druhů, pro prodej, jimiž navštívené lokality jsou doslova "vybíleny".

Výše uvedená kritika vedla členy výboru našeho klubu k rozhodnutí, dát toto téma na pořad naší únorové besedy.

V diskusi byla zdůrazněna zejména etická stránka sběru hmyzu a ochránářský charakter práce každého entomologa profe-

siionála i amatéra. Entomologická praxe se v některých případech nevyhne shromažďování většího počtu jedinců jednotlivých druhů. Především při mnoha studiích ekologických, při sledování populační dynamiky i při studiích biocenologických se nemůžeme spokojit s pouhým přibližným odhadem početnosti jednotlivých druhů. Kvantitativní sběry však vždy provádíme v určitém prostoru na několika vhodně zvolených plochách, které reprezentují zastoupení druhů a jejich početní výskyt v celé zkoumané biocenóze. To znamená, že pro výzkum používáme pouze část populace určitého druhu. Totéž platí při budování studijních sbírek pro stanovení geografických ras či studium individuální variability. Zde potřebujeme materiál získaný sběrem v různých ročních obdobích i různých ročních obdobích, z různých lokalit i biotopů. Reprezentativní materiál nemůžeme získat během jednoho roku na jedné lokalitě. Můžeme tedy provádět jakýkoli entomologický výzkum, aniž bychom výrazně zasáhli do biologické rovnováhy určité biocenózy. Ani získávání podkladů pro signalizaci škůdců lovem pomocí světelných lapačů nemůžeme označit jako ničení přírody, poněvadž i zde získáváme pouze část populace, a to z velké většiny samců, navíc má tato činnost hluboké společenské opodstatnění. Je tedy jasné, že případy vybíjení určitých druhů se netýkají skutečných entomologů, ale lidí, kteří se chtějí na úkor přírody sami obohacovat.

Padla také kritická slova na adresu ochránářů v tom smyslu, že ne vždy dovedou zajistit skutečnou ochranu některých biotopů a že by se mělo více využívat ochránářů z řad dobrovolníků. Bylo také poukázáno na to, že v praxi převládají spíše zájmy ekonomické v důsledku malé pravomoci pracovníků ochrany přírody a že je tedy potřebné výchovně působit na myšlení odborníků (projektantů, ekonomů apod.), aby vedle ekonomického a technického myšlení užívali také myšlení biologického.

Z diskuse jednoznačně vyplynulo stanovisko, že nepomůže poukazovat na chyby druhých, ale že by měl každý začít u sebe a v oblasti ochrany přírodního prostředí vykonat, co je v jeho silách. Mezi jiným bylo poukázáno na příklad z Velké Británie, kde každý entomolog při chovu hmyzu musí 60 % materiálu vypustit do přírody. Entomolog totiž musí být i ochráncem přírody, a to platí na celém světě.

Naše organizace nikdy nedopustí, aby její dobré jméno, za němž se skrývá spousta poctivé práce našich členů, bylo špiněno pochybnou činností některých jednotlivců. Budeme upozorňovat zainteresované orgány a organizace na případy porušování ochrany přírodních rezervací, případně poskytovat podklady pro návrhy na ochranu dalších území. Všechny zjištěné a prokázané případy podobného druhu vandalství budeme řešit a budou z nich vyvozeny patřičné důsledky. Berme tedy tento příspěvek jako varování.

redakční rada

Chráněné druhy hmyzu (dodatek k článku redakční rady)

J. Ašmera

Ve Zpravodaji č. 1 Čs. společnosti entomologické při ČSAV, kde je i řada ostravských entomologů buď řádnými nebo mimořádnými členy, je uveřejněno stanovisko, se kterým seznamujeme všechny členy entomologického klubu při Krajské stanici mladých přírodovědců.

Vzhledem ke stále se opakujícím přestupkům proti vyhlášce č. 80/1965 Sb. o ochraně volně žijících živočichů, které jsou zjišťovány zejména při výměnných akcích, znovu upozorňujeme na okolnosti, stanovené touto právní normou. Zmíněná vyhláška č. 80/65 Sb. mimo jiné stanoví, že jsou chráněni "živočichové živí i mrtví ve všech vývojových stádiích (vejce, larva, kukla, dospělý živočich) i jimi užívaná sídla (přírozená či umělá)" (§ 1). "Chráněné živočichy není dovoleno usmrcovat, chytat, záměrně rušit nebo jinak zasahovat do jejich přírodního vývoje" (§ 2 odst. 1). "Povolení k vývozu živočichů (jejich částí a vývojových stádií) chráněných podle této vyhlášky uděluje MK v dohodě s MZVŽ" (§ 6 odst. 2). Příloha vyhlášky č. 80 a její slovenské paralely č. 125/65 Zb. určuje jako chráněné tyto druhy hmyzu:

Orthoptera	: Saga pedo (celé území) Acrida hungarica (Slovensko)
Mantodea	: Mantis religiosa (celé území)
Homoptera	: Tibicina haematodes (Slovensko)

Neuroptera	: Ascalaphus spp. (celé území)
Hymenoptera	: Formica cf. rufa (celé území) Bombus spp. (celé území)
Lepidoptera	: Parnassius spp. (celé území) Zerynthia polyxena (celé území) Papilio machaon (celé území) Iphiclides podalirius (celé území) Euphydryas maturna (Slovensko)
Coleoptera	: Carabus spp. (Slovensko) Calosoma spp. (celé území) Oryctes nasicornis (celé území) Lucanus cervus (celé území) Cerambyx cerdo (celé území) Rosalia alpina (celé území) Ergates faber (celé území)

S ohledem na výše citovanou vyhlášku a z důvodů výchovných není přípustná jakákoliv manipulace s chráněnými druhy hmyzu na výměnných akcích. Ve smyslu § 1 vyhlášky č. 80 se toto omezení týká nejen imág, ale i vývojových stádií uvedených druhů a to i v případě, že jde o hmyz z chovu povoleného výjimkou ministerstva kultury ČSR. Zákaz manipulace se vztahuje na taxony bez rozdílu subpacifické příslušnosti nebo provenience, tedy i chráněné druhy sbírané mimo hranice našeho státu nelze vyměňovat, stejně nelze vyměňovat v českých zemích sbírané taxony chráněné pouze slovenskou vyhláškou (např. Euphydryas maturna, Carabus). Navíc zde nebude možno vyměňovat žádný z druhů rodu Parnassius, protože tyto motýli jsou většinou endemiti určitých horských celků, chránění ve většině kulturních zemí a figurující v červených seznamech ohrožených druhů.

Závěrem je uvedeno, že nedodržování těchto pokynů bude podle okolností řešeno pohovorem až vyloučením z entomologické společnosti při ČSAV.

Stejně tak i při výměnných měsíčních akcích pořádaných při našich setkáních na Stanici mladých přírodovědců, bude muset přijat výbor našeho klubu stejné opatření, aby jméno ostravských entomologů mělo nadále stejný dobrý zvuk a jméno, jak tomu bylo v minulých letech.

O koníčku, který řehtá už padesát let

J. Vaněk

Na jedné schůzce našeho klubu jsem se jen tak ze zvědavosti zeptal přítele Jana Kozla, také zakládajícího člena našeho klubu, jak dlouho už je entomologie jeho koníčkem. Jeho odpověď mne překvapila - řekl, že už půl stovky let.

Po návratu ze schůzky jsem se nad tím znovu zamyslel a protože z vlastní zkušenosti znám problémy, s nimiž jsme se jako kluci při sběru hmyzu nebo rostlin mnohdy i marně potýkali, napadlo mě, že zkušenosti našeho oderského přítele by mohly být cenným poučením zejména pro naše mladé členy, kteří přes daleko lepší podmínky, někdy sice právem, jindy však také neprávem žehrají. Vždyť mnozí z naší věkově starší generace si už ve školních letech pokoušeli osedlat entomologického koníčka, avšak naprostá neznalost s tím spojené problematiky a následný úplný rozpad nashromážděných úlovek nás odradily od dalšího pokračování. Požádal jsem proto Jana Kozla o odpověď na 3 otázky pro zveřejnění v EZ. Otázky i jeho písemnou odpověď uvádím téměř doslovně.

1. otázka: Co tě přimělo věnovat se entomologii a jak jsi začínal?

Odpověď: V době, kdy jsem jako malý chlapec sloužil u sedláka, jsem se mnoho setkával s přírodou a jejími krásami. Když mi bylo asi 12 let, začal jsem si pozorněji všimnout hmyzu, zejména brouků. Nejvíce mne upoutali krásní tesaříci na břízách, vrbách, osikách a jiných porostech. Při pasení dobytka jsem také obracel kameny, nahlížel do vykotlaných pařezů a tam jsem zase objevoval jiné druhy brouků. Tehdy jsem však neznal jejich jména, nevěděl, kam je zařadit. Přesto jsem však začal sbírat ty, kteří na mne svou barevností nebo tvarem udělali největší dojem. Neměl jsem tehdy skoro žádné peníze, své úlovky jsem usmrcoval ředěným denaturovaným líhem a napichoval na obyčejné špendlíky. Preparaci jsem prováděl na vlnité lepence, která měla jednu stranu hladkou. Nikdo mi neporadil a tak i preparace byla prováděna neodborně. Vypreparované brouky jsem ukládal do krabic od bot. O potřebě lokálního a determinačního označení jsem neměl ani zdání.

V průběhu dalších let jsem dospěl k názoru, že tato úprava není nejlepší a tak jsem nepreparované brouky uschoval do sklenic s papírovou vatou a jako dezinfekci jsem používal tehdy mi lehce dostupný naftalin.

2. otázka: Kdo a jak ti poradil a pomohl k zvládnutí problematiky preparace, determinace a uschování úlovek?

Odpověď: Po vychození obecné školy jsem jako 14letý nastoupil na farmu stříbrných lišek na Morávce a tím se zlepšily i mé finanční podmínky. Majitelem farmy byl statkář, který byl i řídícím učitelem, jak se tehdy říkalo ředitelům obecných škol. Když poznal můj zájem o přírodu, objednal pro mne hmyzové špendlíky a dostupnou literaturu. To jsem pak začal intenzivně sbírat brouky a dřívější úlovky jsem znovu přepraveřoval. A za kvalitu této práce se ani dnes nemusím stydět. Jednou na lovu v terénu mne uviděli dva muži a přišli ke mně. Po krátké debatě se mi představili jako Adolf Rudolf a ing. Hlisenkovský z Ostravy. Projevili zájem o mé sběry a při další návštěvě Beskyd, v r. 1934, přišli i za mnou. Několik hodin jsme strávili debatou o coleofauně Beskyd. Po jejich návštěvě se můj zájem o sběr ještě prohloubil. Při lovu brouků jsem se často setkával s motýly, kteří mne stále více přitahovali. Začal jsem více vnímat půvab a krásu denních a později i nočních druhů. Tak se stalo, že jsem se přeorientoval na sběr motýlů. Častěji jsme se navzájem navštěvovali s A. Rudolfem a seznámil jsem se také s dnes už dlouholetým členem našeho klubu Františkem Diasem. Zajímal jsem se hlavně o literaturu o denních i nočních motýlech, která se tehdy, stejně jako jiné potřebné pomůcky, velmi těžko sháněla. Krabice a napínadla jsem si vyráběl sám. S léty přibývalo i zkušeností. Druhy, které bylo v přírodě dost obtížné lovit (otakárky, lišaje, některé babočky a přástevníky) jsem začal chovat. A výsledky mého úsilí a práce mne stále víc a víc připoutávaly k entomologii. V roce 1939 jsem měl už asi 15 krabic upravených podle čeledí a rodů podle systematiky knihy A. Joukla Motýlové a housenky střední Evropy. Rok od roku se moje sbírka rozrůstala a za okupace, 6.-16.2. 1944 jsme spolu s Františkem Diasem uspořádali v Raškovcích (okres Frýdek-Místek) výstavu motýlů a brouků.

Když jsem se v r. 1945 stěhoval z Raškovic do Oder, vezl jsem sebou už asi 70 krabic velikosti 34 x 40 cm. V novém působišti jsem objevil i druhy, s kterými jsem se v Beskydech vůbec ne-setkal. Lovil jsem poněkud v Oderských vrších, zajížděl jsem však i na jižní Moravu, do Čech a na Slovensko a pokusil i o lovy v zahraničí - v Maďarsku a Jugoslávii. Dnes mám už 250 krabic různých druhů motýlů z mnoha lokalit.

3. otázka: Co soudíš o práci našeho klubu, co navrhuješ pro její zlepšení a co doporučuješ našim mladým členům?

Odpověď: O tom, co bylo, se dnes už dost snadno mluví a píše, ale naše začátky byly mnohdy velmi těžké a naše tehdejší možnosti nelze vůbec srovnávat s možnostmi, jaké mají dnes začínající entomologové, kteří jsou členy našeho klubu. Někteří však by si toho měli více vážit, víc těchto velkých možností využívat, pilněji navštěvovat schůzky a více se dotazovat. Činnost našeho klubu pokládám za velmi prospěšnou, výměna zkušeností a poznatků v mnohém prospěla i nám, zkušenějším. Myslím však, že by se o sběratelských problémech a různých poznatcích mělo diskutovat ještě více. Předávat zkušenosti je správné a nutné a jsem si jist, že každého opravdového entomologa potěší, když vidí, že někdo jiný pokračuje v tom, co on kdysi, někdy i s velkými obtížemi začínal.

PS: pozn. red. - Že to Jan Kozel s pomocí mladých myslí opravdu vážně, dokazuje např. skutečnost, že umožnil našemu mladému členu I. Hrdličkovi k přípravě soutěží práce lovy na světlo na své chatě a pomohl mu při determinaci některých úlovků.

Príspevek k poznání rozšíření druhů rodu *Apion* Hbst. v ČSSR (Coleoptera, Curculionidae)

10. příspěvek k faunistice brouků (Coleoptera) v ČSSR

Josef Vondřejc

V tomto příspěvku podávám přehled druhů rodu *Apion* Hbst. získaných v rámci řešení různých výzkumných úkolů především v Severomoravském kraji, méně často v ostatních oblastech ČSSR. U druhů vzácnějších nebo s malým počtem nálezů uvádím všechny lokality, u druhů běžných s velkým množstvím nálezů jen některé příklady. Nálezy doplňují i některými ekologickými poznámkami.

Za determinaci části materiálu děkuji ing. K. Schönovi a dr. J. Strejčkovi. Pokud není uvedeno jinak, platí lgt. et coll. J. Vondřejc.

- Apion aestimatum* Fst. - Slovakia, Silica, 10.6.1976. ROUBAL (1937-41) ho uvádí jako nehojný druh na tolici.
- Apion aethiops* Hbst. - Rychvald 28.6.74, Baška 9.8.75, Studénka 21.8.75, Poruba 3.5.76. Ne vzácný druh na vickách.
- Apion apricans* Hbst. - Poruba 4.5.64, Kunčice p.O. 8.8.74, Studénka 6.5.75, Zálužné (okr. Opava) 8.5.76, Slovakia, Trenč. Teplice 10.8.72, Bohemia N. Hrádek 9.8.73 aj. Hojný druh na jetelích; dosti významný škůdce.
- Apion assimile* Kirby - Zábřeh (okr. Opava) 29.5.74, Poruba 19.8.71, Hněvošice 17.6.74, Kunčice p.O. 29.5.75, Kouty n. Des. (Jeseníky) 19.7.75, Rožnov p.R. 14.9.77, Stráž n. Beč. 15.5.79 aj. Velmi hojný druh na jetelích.
- Apion astragali* Payk. - Luhačovice 17.5.64, Rychvald 25.5.74. ROUBAL (1937-41) ho uvádí jako vzácný druh na kozinci (*Astragalus*) a žanovci (*Colutea*).
- Apion brevirostre* Hbst. - Zálužné 30.7.76. Dostí hojný druh na třezalce (*Hypericum*).
- Apion cerdo* Gerst. - Kunčice p.O. 24.7.74, Lhotka u Ostravy 28.5.77 (Kociánová lgt.), Slovakia, Modrý Kamen 11.6.76. Dostí hojný druh na vickách (*Vicia*).
- Apion confluens* Kirby - Poruba 19.8.71, Čavisov 6.5.72. Není běžným druhem. Výskyt na kopretině a heřmánku, FLEISCHER (1927-30) ho uvádí i z jeřle a smrku.
- Apion crataegi* L. - Hněvošice 17.6.74, Lhotka u Ostravy 18.8.77. Vyskytuje se na vickách (*Vicia*) a hrachoru (*Lathyrus*).
- Apion cruentatum* Waltl. - Kunčice p.O. 8.8.74, Zábřeh 29.5.74, Petřkovice 3.5.74, Mezina (okr. Bruntál) 1.6.76, Velká Kraš (Rychleb. hory) 12.9.74. Výskyt na štovíku.
- Apion curtirostre* Germ. - Kunčice p.O. 5.6.74, Zábřeh 25.6.74, Rychvald 25.5.74, Kouty n. Des. 24.6.75, Baška 18.5.75 (Skokanová lgt.), Mezina 1.6.76, Velká Kraš 12.9.74, Ostrava 18.5.76, Rožnov 14.9.77. Žije na štovících. ROUBAL (1937-41) ho uvádí jako vzácný druh.
- Apion difficile* Hbst. - Rožnov 10.10.73, Slovakia, Modrý Kamen 11.6.76. Dostí hojný druh na kručince (*Genista*).
- Apion ebeninum* Kirby - Zálužné 23.6.76. Ne příliš hojný druh na vickách (*Vicia*), štirovníku (*Lotus*), hrachoru (*Lathyrus*) a jetelích (*Trifolium*).
- Apion elegantulum* Germ. - Hněvošice 16.8.73. Vzácně se vyskytuje v teplejších oblastech na jetelích (*Trifolium*) a vičenci (*Onobrychis*).
- Apion ervi* Kirby - Studénka 6.5.75, 16.7.75, 18.9.75. Dostí hojný druh na vickách (*Vicia*) a hrachoru (*Lathyrus*).

16. *Apion filirostre* Kirby - Lhotka u Ostravy 20.8.76 (Obdržálovská lgt.). Výskyt na tolici (*Medicago*), jetelích (*Trifolium*) a kručince (*Genista*).
17. *Apion flavipes* Payk. - Poruba 4.5.64, Kunčice p.O. 5.6.74, Zábřeh 25.6.74, Rychvald 25.5.74, Studénka 6.5.75, Kouty n.Des. 24.6.75, Zálužné 8.5.76, Štramberk 6.5.76, Čavisov 6.5.72, Strážník n.Beč. 27.5.79 (Pišerová lgt.), Louky (okr. Karviná) 5.5.78, Slovakia Modrý Kamen 11.6.76, Zádiel 10.6.76, Trenč.Teplice 10.8.72, Bohemia Kamenický (okr.Chrudim) 7.5.75 aj. Velmi hojný druh na jetelích (*Trifolium*).
18. *Apion frumentarium* Payk. - Kouty n.Des. 24.6.75, Baška 14.9.75 (Skokanová lgt.). Hojný druh na štovících (*Rumex*).
19. *Apion gribodoi* Destr. - nový druh pro ČSSR. Slovakia, Královský Chlmec 24.6.76 na rašeliništi Bol Z.Majkus lgt.
20. *Apion gyllenhalii* Kirby - Baška 30.6.74 (Skokanová lgt.). Dostí hojný druh na vikvích (*Vicia*).
21. *Apion hookeri* Kirby - Poruba 19.8.71, Polanka 30.5.73, Rychvald 23.7.74, Studénka 16.7.75, Mezina 1.6.76, Slovakia, Královský Chlmec 24.6.76 (Majkus lgt.). Spíše vzácnější druh na hvězdicovitých rostlinách (*Asteraceae*).
22. *Apion loti* Kirby - Rychvald 23.7.74, Kunčice p.O. 24.7.74, Hranice 12.7.77, Slovakia Kremnica 4.7.76, Královský Chlmec 22.6.76 (Majkus lgt.). Hojný druh na štírovníku (*Lotus*),
23. *Apion marchicum* Hbst. - Kunčice p.O. 24.7.74, Černá Voda (Rychleb.hory) 12.9.74, Kouty n.Des. 24.6.75. Na štovících (*Rumex*) ne řídký druh.
24. *Apion meliloti* Kirby - Petřkovice 27.9.75, Lhotka u Ostravy (Kociánová lgt.) 28.5.77. Na komonici (*Melilotus*), jeteli (*Trifolium*) a tolici (*Medicago*) dostí hojný.
25. *Apion millum* Bach - Zábřeh 30.10.74. Žije na černohlávku (*Prunella*). Není hojný.
26. *Apion miniatum* Germ. - Poruba 17.8.64, Kunčice p.O. 29.5.75, Studénka 21.8.75 aj. U břehů vod na štovících (*Rumex*). U nás všude, ale není obecný.
27. *Apion minimum* Hbst. - Zábřeh 25.6.74. Vyskytuje se na vrbách (*Salix*), kde vytváří háčky. Je uváděn i na janovci (*Sarothamnus*) a jalovci (*Juniperus*).
28. *Apion nigritarse* Kirby - Baška 26.5.74 (Skokanová lgt.), Studénka 6.5.75, Lhotka u Ostravy 19.6.76 (Obdržálovská lgt.), Ostrava-Stará Bělá 26.8.78. Obecný druh na jetelích.
29. *Apion ochropus* Germ. - Malá Morávka (Jeseníky) 3.5.74, Kunčice p.O. 5.6.74. Na vikvi (*Vicia sepium*) a hrachoru (*Lathyrus tuberosus*) podle ROUBALA (1937-41) vzácně.
30. *Apion ononis* Kirby - Rožnov 10.10.73, Baška 22.8.75. Na jehlici (*Ononis*) ne řídký.
31. *Apion onopordi* Kirby - Kunčice p.O. 3.9.74, Zábřeh 3.5.74, Studénka 4.6.75, Ostrava 24.9.76, Rožnov 14.9.77 apod. Na chrpách (*Centaurea*), pcháčích (*Cirsium*), ostropsu (*Onopordum*), ale i na štovíku (*Rumex*) hojný druh.
32. *Apion opeticum* Bach - Baška 18.5.75. Na hrachorech u nás dostí vzácně.
33. *Apion pallipes* Kirby - Polanka 26.7.73, Malá Morávka 3.5.74, Studénka 6.5.75, Zálužné 14.7.76. Na uvedených lokalitách sbírán celkem v 17 různých datech v 58 exemplářích. Jde o řídký až velmi vzácný druh, žijící na bažance (*Mercurialis perennis*).
34. *Apion pavidum* Germ. - Slovakia, Hajnáčka 5.7.76. Na čičorce (*Coronilla*) a hrachoru (*Lathyrus*) dostí hojně.
35. *Apion pisi* F. - Rychvald 16.6.74, Mikulov 5.7.74, Ostrava 9.6.77, Kunčice p.O. 29.6.77. Hojný druh na různých vikvovitých rostlinách (*Viciaceae*).
36. *Apion pomonae* F. - Rychvald 23.7.74. Obecný druh na vikvovitých rostlinách (*Viciaceae*).
37. *Apion pubescens* Kirby - Baška 5.10.74, 9.8.75 (Skokanová lgt.), Lhotka u Ostravy 4.8.76 (Obdržálovská lgt.). Hojný druh na jeteli (*Trifolium*) a vrbách (*Salix*).
38. *Apion radiolus* Kirby - Ostrava 18.5.76. Údajně dostí hojný druh na slézu (*Malva*) a proskurníku (*Althaea*).
39. *Apion reflexum* Gyll. - Rožnov 10.10.73. Na vičenci (*Onobrychis*) ne vzácně.
40. *Apion rubens* Steph. - Velká Kraš 12.9.74. Řídký až vzácný druh na štovících (*Rumex*) a ožance (*Teucrium*).
41. *Apion sanguineum* De Geer - Velká Kraš 12.9.74. Na stejných rostlinách jako předchozí druh, ale hojný.
42. *Apion seniculus* Kirby - Rychvald 25.5.74, Lhotka u Ostravy 20.8.76 (Obdržálovská lgt.). Na různých vikvovitých rostlinách (*Viciaceae*) dostí hojně.
43. *Apion sicardi* Desbr. - Zábřeh 29.5.74.
44. *Apion simile* Kirby - Lhotka u Ostravy 30.5.76 (Obdržálovská lgt.). Porůznu po celém území na bříze (*Betula*).
45. *Apion simum* Germ. - Černá Voda 12.9.74, Slovakia, Kremnica 4.7.76. Na třezalce (*Hypericum*) a kozinci (*Astragalus*) není vzácný.
46. *Apion spencei* Kirby - Baška 21.6.75, 9.8.75 (Skokanová lgt.). Na vikvi *Vicia cracca* ne hojný.
47. *Apion tenue* Kirby - Kunčice p.O. 15.6.77, Lhotka u Ostravy 23.7.77 (Kociánová lgt.). Ne příliš hojný druh na tolici (*Medicago*), jeteli (*Trifolium*), komonici (*Melilotus*).
48. *Apion trifolii* L. - Slovakia, Královský Chlmec 22.6.76, Streda n.Bodrogom 25.6.76 (Z.Majkus lgt.).
49. *Apion urticarium* Hbst. - Zábřeh 29.5.74, Studénka 6.5.75, 4.6.75, 18.9.75. Na kopřivách (*Urtica*) hojný druh.
50. *Apion viciae* Payk. - Rychvald 28.6.74, Kunčice p.O. 13.6.75, 29.5.75, Baška 18.5.75, Studénka 16.7.75, Ostrava 18.5.76. Na vikvích (*Vicia*) hojný druh.

51. *Apion violaceum* Kirby - Rychvald 25.5.74, Kunčice p.O. 5.6.74, Zábřeh 25.6.74 aj. Hojný druh na štovících (*Rumex*).
52. *Apion virens* Hbst. - Rychvald 23.7.74, Kunčice p.O. 8.8.74, 29.5.75 aj., Kouty n.Des. 20.9.74 aj., Černá Voda 12.9.74, Zábřeh 29.5.74, Baška 28.9.75 (Skokanová lgt.), Studénka 18.9.75, Rožnov 10.10.73, Velká Kraš 12.9.74, Ostrava 24.8.76 aj., Čeladná 22.7.77, Poruba 21.9.73, Střítež n.Beč. 3.6.79 aj., Bartošovice 24.9.79, Hlučín 25.7.78, Ostrava-Koblov 5.9.78. Slovakia, Hronský Benadik 9.7.76. Bohemia, Nový Hrádek 9.8.73. Obecný druh na jetelích (*Trifolium*).
53. *Apion vorax* Hbst. - Zábřeh 29.5.74, Hněvošice 17.6.74, Studénka 18.9.75. Na různých druzích vikví hojný.

U nás je zjištěno dosud 112 druhů rodu *Apion*. Podle HAVELKY (1965) jsou živnými rostlinami nosatčků z rodu *Apion* rostliny ze 13 čeledí. Největší počet - 60 druhů - vyhledává rostliny vikvovité (*Viciaceae*), 15 druhů rostliny hvězdicovité (*Asteraceae*), 9 druhů rostliny rdesnovité (*Polygonaceae*) a dále jsou to rostliny z čeledí hluchavkovité (*Lamiaceae*), cistovité (*Cistaceae*), třezalkovité (*Hypericaceae*), kopřivo- vité (*Urticaceae*), prýšcovité (*Euphorbiaceae*), tučnolistovité (*Crassulaceae*), ochmetovité (*Loranthaceae*), břízovité (*Betula- ceae*), vrbovité (*Salicaceae*), slézovité (*Malvaceae*).

Literatura:

- Fleischer A., 1927-30. Přehled fauny brouků Československé republiky. - Brno.
- Havelka J., 1965. Příspěvek k poznání oekologie rodu *Apion* HERBST (Col., Curculionidae). - Zprávy Čsl.spol.entomol., 1 (5-6) : 7 - 10.
- Roubal J., 1937-41. Katalog Coleopter. Slovenska III. Orbis, Praha.

Pozoruhodné druhy Lepidopter Bílých Karpat

J. Vaněk

Jak jsem již uvedl v EZ 2/1982 v recenzi o publikaci Milana Králíčka *Motýli Bílých Karpat z pohledu ochrany přírody* (účelová publikace ONV v Uh. Hradišti, 1981), požádal jsem autora o možnost zveřejnit v EZ výčet některých vzácnějších druhů motýlů uvedených v jeho publikaci.

Níže uvedené druhy byly (kromě dalších, zde neuvedených) zjištěny v jižní části moravské strany Bílých Karpat v oblasti

mezi silnicemi Slavkov - Květná a Strážnice - Sudoměřice (v textu jako daná oblast). Dokladové materiály jsou in coll. Králíček, Verbírs, Seďa, Marek, Vala, Elsner, Gottwald a Valenta.

Systematika podle Hrubého (1964).

Přehled druhů:

Messiidae - jak ukazují i poslední nedávné objevy zejména inž. Králíčka, dosud i taxonomicky nedostatečně prozkoumaná čeleď. V dané oblasti bylo dosud zjištěno 15 většinou vzácných druhů.

Zygaenidae:

Procris notata Z. - Bílé Karpaty jsou nejvýchodnějším výskytistěm tohoto hnojením luk existenčně ohroženého zelenáčka.

Zygaena cynarae Esp. - třetíhorní relikv, jehož jediné výskytistě v českých zemích jsou karpatské louky okresu Hodonín, kde byl zjištěn teprve před 12 roky. Je zde dosti vzácný.

Notodontidae:

Harpypia bicuspis Bkh. - celkem vzácný hranostajník, ekologicky vázaný na porosty bříz a olší.

Hybocampa terrificata Den.-Schiff. (millhauseri F.) - lokální a vzácný hřbetozubec oblastí listnatých lesů.

Gluphisia crenata Esp. - velmi lokální a vzácný hřbetozubec (ze Slovenska jen 4 doložené údaje), troficky vázaný na porosty topolů a osik nižších poloh.

Drymonia querna Den.-Schiff. - rovněž velmi lokální druh lesostepí s dubovým křovím.

Spatalia argentina Den.-Schiff. - pontický, u nás velmi lokální a vzácný druh smíšených lesů a lesostepí.

Drynobia velitaris Hufn. - velmi lokální a vzácný na místech s křovinatými duby a topoly.

D. melagona Bkh. (obliterata Esp.) - rovněž velmi lokální, na některých biotopech (i v dané oblasti) však někdy i hojnější. Housenka na přizemních větvích dubů a buku.

Geometridae:

Schistostegia decussata Den.-Schiff. - pozoruhodná píďalka s dosud neprobádanými vlivy na její ekologii. Živnou rostlinou housenky jsou různé druhy prýšců, její výskyt je však velmi sporadický. Hrubý uvádí 3 dávnější lokality v Malých Karpatech, v současné době je však pravděpodobně jediným výskytistěm daná oblast.

Trichopteryx polycornata Den.-Schiff. - dosti rozšířený, ale jak napovídají pouhé 2 údaje o výskytu na Slovensku, jen velmi řídké a nehojně se vyskytující druh lesostepních formací.

- Thera albionigrata* Hof. - teprve v r. 1973 definitivně oddělený od *T. variata*. Jeho rozšíření, vázané asi jen na jedli, je teprve zkoumáno.
- T. stragulata* Hb. - jen místy se vyskytující druh, troficky vázaný rovněž na jedli. Jeho výskyt není dost prozkoumán.
- T. juniperata* L. - druh vázaný na mizející biotopy s porostem jalovce.
- Coenotephria derivata* Den.-Schiff. - nehojný, jen místy na slunných lesostepích se šípem se vyskytující druh.
- Europhila badiata* Den.-Schiff. - lokální, jen místy nehojně se vyskytující jarní motýl. V dané oblasti na více biotopech, ale jen jednotlivě. Živnou rostlinou je také šípek.
- Epirrhoe pupillata* Thbg. - v karpatské oblasti jen lokálně (ze Slovenska jen 2 novější údaje) a nehojně až jednotlivě se vyskytující mokrační druh. V dané oblasti jednotlivě, jen u Blatničky je hojnější.
- Discologia blomeri* Curt. - horský, jen místy a vzácně se vyskytující druh, vázaný na původní lesy s jilmy. Jeho výskyt v jižní části karpatské oblasti zasluhuje pozornost.
- Eupithecia millefolliata* Rössl. - stepní, v ČSSR jen na málo místech zjištěný druh. Ze Slovenska je publikován (in Hrubý) poslední problematický údaj z r. 1911. V Radějově byl zjištěn r. 1969, další nálezy v hodonínském okrese byly hlášeny z Lužice a Rohatce.
- E. albipunctata* Hw. - lesostepní, jen místy a vzácně se vyskytující druh.
- E. lanceata* Hb. - horský, jen místy v oblastech smrkových, jedlových a modřínových porostů dosti vzácně se vyskytující jarní druh.
- Chloroclystis coronata* Hb. - vyskytuje se jen lokálně a vzácně, ekologicky je vázán na bylinný podrost listnatých lesů.
- Gymnoscelis pumillata* Hb. - dvougenerační, polyfágní, jižní druh, u nás lokálně a nehojně v jižní části státu.
- Coenocalpe lapidata* Hb. - jen velmi řídko a vzácně se vyskytující lesostepní druh, potravně vázaný na žlutuchu a koníklec. Imago létá od zará, částečně i přezimuje.
- Lomographa cararia* Hb. - lokální a vzácný teplomilný druh. Hrubý uvádí z poslední doby ze Slovenska jediný údaj. Jeden exemplář jsem ulovil 1.7.1976 u Stúrova.
- L. dilectaria* Hb. - lokální a nehojný medit. druh lužních lesů s topolem černým.
- Theria rupicaprararia* Den.-Schiff. - poslední dobou v důsledku ničení trnek a hlohů, které jsou jeho živnou rostlinou, se tento předjarní druh vyskytuje jen místy a spíše.
- Apocheima hispidarium* Den.-Schiff. - ojedinelé a lokálně se v časném jaře vyskytující příslušník fauny smíšených lesů a dubin v teplých polohách.

- Poecilopsis pomonaria* Hb. - vyskytuje se vzácně a jen místy v dubinách a ovocných sadech na jihu naší republiky.
- P. isabellae* Hes.-Harr. - lokální a nehojný jarní druh vázaný na biotopy s modřínem.
- Nyssia zonaria* Den.-Schiff. - jediný drsnokřídelec vázaný na stejní lokality, jeho housenka konzumují byliny. Vyskytuje se rovněž lokálně a většinou ojedinelé. Samice posledních 5 druhů mají křídla zakrnělá, na světlo se dají přilákat jen samci.
- Isturgia roraria* F. - nehojný, teplomilný, stepní druh, vázaný na výskyt kručinky barviřské. Poslední dobou v důsledku polnohospodářských zásahů do jeho biotopů na mnoha místech vymizel.
- Lithina chlorosata* Sc. - řídko v horských údolích nehojně se vyskytující druh s trofickou vazbou na kapradinu hasivku orličí. Hrubý uvádí ze Slovenska jen 2 novější údaje, které mohou doplnit o jeden další: 21.5.1978 jsem u Hradiště při Poltáři ulovil 4 exempláře.

Attacidae:

- Saturnia pyri* Den.-Schiff. - náš největší motýl nejteplejších nižších poloh jižní Moravy a Slovenska se v daném areálu vyskytuje jen jednotlivě.

Tetheidae:

- Achlya diluta* Den.-Schiff. - lokální a vzácný druh, ekologicky vázaný na teplomilné druhy dubu - špičák a cér.

Lemonidae:

- Lemonia dumi* L. - vzácný, jen místy se vyskytující, stepní druh pozdního podzimu.
- L. taraxaci* Esp. - rovněž jen místy, zejména v pahorkatinách, a na horských loukách a v dolinách na sklonku léta nehojně se vyskytující pabouřec.

Lasiocampidae:

- Trichiura crataegi* L. - jen místy a jednotlivě, až vzácně se vyskytující motýl křovinatých lesostepí.
- Eriogaster catax* L. - lokální a dosti vzácný lesostepní druh.
- E. rimicola* Hb. - velmi lokální a vzácný průvodce vzrostlých a zejména starých dubů. Oba létají v ranném podzimu.

Noctuidae:

- Euxoa recussa* Hb. - lokální, u nás velmi vzácný horský druh, patrně značně náročný na mikroklimatické podmínky. V daném areálu zjištěn v r. 1967.
- Scotia crassa* Hb. - lokální a vzácný, v dané oblasti jen několik nálezů. Na Moravě zjištěn i v Mor. Písku.
- Ochropleura praecox* L. - nehojný druh písčitých oblastí. V B. Karpatech ojedinelé.
- O. musiva* Hb. - lokální a vzácný, teplomilný druh.

Chersotis multangula Hb. - nehojný obyvatel hor a pahorkatin.
V dané oblasti jen 2 nálezy.

C. cuprea Den.-Schiff. - borealpínský, zejména na vápencích,
v daném areálu vzácně se vyskytující druh.

Noctua interposita Hb. - dříve s *N. orbona* a *comes* často zamě-
ňovaný druh, v dané oblasti na více místech.

Opigena polygona Den.-Schiff. - ve střední Evropě údajně lokální
a vzácný, v dané oblasti se místy vyskytuje i hojněji.

Peridroma saucia Hb. - atlantský tažný druh, v dané oblasti
několik nálezů.

Eurois occulta L. - jediný nález tohoto holarktického, horského
druhu v Radějově je pozoruhodný.

Eriopygodes imbecilla F. - dosti vzácný druh hor a pahorkatin.

Perigrapha i-cinctum Den.-Schiff. - lokální a vzácný stepní
druh, zjištěný na několika místech jižní Moravy (Hodonín,
Lužnice, Dubnany, Palava, Brno).

Atethmia centrigo Hw. - pontický, dosti vzácný, teplomilný druh,
troficky vázaný na jilm a jasan. V dané oblasti dosti hojný.

Amphipyra berbera Rungs - od *A. pyramidea* teprve r. 1949 odli-
šený druh, jehož rozšíření a početnost nejsou dost prozkou-
mány. V okolí Lednice je např. hojnější než *A. pyramidea*,
v dané oblasti se vyskytuje jednotlivě.

Mormo maura L. - dosti rozšířený, ale lokální a dosti vzácný
polyfág.

Apamea pabulatricula Brahm - lokální a vzácný lesostepní druh.

Hydraecia petasitis Dblđ. - lokální a všude vzácný druh, z ČSSR
jen několik údajů. Živnou rostlinou je devětsil.

Callogonia virgo Tr. - k severu se postupně šířící druh, zjiš-
těný nedávno i v dané oblasti.

Athetis palustris Hb. - atlantský, u nás lokální a vzácný, jen
na nevelkém počtu lokalit zjištěný mokřadní druh.

A. lepigone Mös. - mokřadní, pravděpodobně také atlantský druh,
u nás velmi lokální a vzácný. Hrubý (1964) jej uvádí jako
Hydrilla kitti Rebel, Koch (1958) jeho výskyt v Německu ne-
uvádí. V dané oblasti zjištěn v r. 1966.

Dicicla oo L. - pontický, v nejteplejších oblastech ČSSR se
vzácně vyskytující druh s ekologickou vazbou na dub šípák.

Chloridea maritima Graslin a *C. scutosa* Den.-Schiff. - zoo-
geograficky ne dost vyjasněné druhy. Údajně k nám zalétají
z jihu (*C. scutosa* je kosmopolit), lze však předpokládat,
že v nejteplejších oblastech mohou být místy i trvalými
příslušníky naší fauny.

Nycteola asiatica Krul. - u nás dosud jen ojedinělé nálezy.
Radějovská lokalita byla publikována jako prvé místo jeho
nálezu na Moravě. Ekologicky je vázán na vlhká místa s to-
polem.

Barias vermana Hb. - vzácně v lužních lesích s topolem bílým
se vyskytující druh. V dané oblasti ojediněle.

Syngrapha variabilis Pill. - dosti vzácný, lesostepní, převážně
horský druh. Jeho živnými rostlinami jsou oměj, žlutucha a
ostrožka.

S. modesta Hb. - lokální a všude vzácný lesostepní druh.
V dané oblasti jednotlivě, ale pravidelně.

Chrysoaspida bractea Den.-Schiff. - horský, někdy místy i dosti
hojný. Jeho existence v nižších polohách dané oblasti (někdy
až pod 300 m) v asociaci s teplomilnými druhy je pozoruhodná.

C. chryson Esp. - vzácně a jen místy se vyskytující příslušník
entofauny horských lesů teplých poloh.

Chrysoptera c-aureum Knoch - velmi lokální a v celé Evropě
vzácný druh. Jeho výskyt na našem území byl dlouho sporný.
Daná oblast, kde byl zjištěn v 60. letech, je zatím jediným
doloženým, současným výskytistěm v ČSSR. Lesostepní druh,
jeho živnými rostlinami jsou orlíček a žlutucha.

Polychrisia moneta F. - lokální a nehojný horský druh, v dané
oblasti jen jednotlivě.

Catephia alchymista Den.-Schiff. - pontický, lokální a vzácný
druh, troficky vázaný na dubové mláží.

Arctiidae:

Nola cuculatella L. - na celém území ČSSR vzácný lesostepní druh.

Roeselia strigula Den.-Schiff. - velmi lokální a vzácný, jen na
němnoha místech zjištěný motýlek smíšených listnatých lesů.

R. albula Den.-Schiff. - jen lokálně, místy však i nevzácně se
vyskytující druh. Housenka na máte a ostružiníku.

Rhyparia purpurata L. - teplomilný, poměrně vzácně se vyskytu-
jící polyfág, v dané oblasti dosti častý.

Pericallia matronula L. - jeden z nejvzácnějších, vymírajících
druhů v celé Evropě. V dané oblasti 4 novější nálezy.

Epicalia vilica L. - lokální, teplomilný, místy i hojnější,
v dané oblasti ojediněle.

Euplagia quadripunctaria Poda - lokální, místy však, zejména
na vápencích, i početnější druh s denní aktivitou. V dané
oblasti jen ojediněle.

Lycaenidae:

Maculinea alcon Schiff. - lokální, vázaný na louky s výskytem
hořce, v důsledku používání strojených hnojiv už na mnoha
místech vymizel.

Aricia artaxerxes F., ssp. *alou* Geyer - druh, jehož rozšíření
pro velkou podobnost a častou záměnu s *A. aegestis* není
známo. V dané oblasti žijí oba druhy.

Nymphalidae:

Brenthis hecate Schiff. - daná oblast je nejzápadnější lokalitou tohoto, i na Slovensku jen místy se vyskytujícího druhu. Zdejší samice se výrazným fialovým leskem křídel výrazně liší od ostatních populací v celém areálu jeho rozšíření.

B. ino Rott. - bělokarpatké populace tohoto porůznu se vyskytujícího druhu jsou rovněž pozoruhodné svou habituelní odlišností od populací z jiných lokalit v ČSSR.

Papilionidae:

Parnassius mnemosyne L., ssp. *similis* Bryk-Eisner - vyskytoval se hojně na přebenech v prostoru Velké Javořiny. Dnes v důsledku zalesňování i zde téměř, nebo snad už zcela vymizel.

Pieridae:

Colias myrmidone Esp. - lesostepní druh, dnes na Moravě už jen na několika málo lokalitách, kde i kvantitativně ubývá.

Čím se živí motýl?

M. Janovský

Všeobecně se ví, že motýl saje z květů nektar. Představa motýla a květu byla donedávna převažující představou o "výživě" především denních motýlů. Oni totiž všichni denní motýli mají dostatečně vyvinuté sací a zažívací ústrojí, aby potravu mohli přijímat. Poněkud jinak je to u motýlů nočních. Některým druhům sací ústrojí schází, nepřijímají za svého života potravu vůbec (ve stadiu imaga). Jiní sají z květů, ale celá řada se živí i jinými látkami. I mezi denními, ale nočními zvláště najdeme především na podzim druhy sající na spadáném, zahrávajícím ovoci. Ostatně i nálety nočních Lepidopter na vnaďadlo jsou našim entomologům dostatečně známy. Jiné druhy se dají přilákat na zahrávající sýry, některé najdeme na uhynulých živočišcích. Mnozí sají z exkrementů různých druhů živočišné říše. To vše bylo až donedávna více či méně známo. Možná, že ve výčtu "potrav" bylo něco opomenuto, bylo by užitečné, kdyby se naši členové podělili na stránkách tohoto časopisu o další své zkušenosti a poznatky z této oblasti.

Není tomu tak dávno, kdy se podařilo zjistit u Lepidopter i cizopasnictví (ve stadiu imaga). V časopisech *Vesmír* a *Živa*

byly uveřejněny dva články na toto téma (autoři B. Skuhravý a D. Povolný). S použitím materiálů z těchto článků podáváme stručnou informaci o tomto objevu.

Švýcarský entomolog dr. W. Büttiker z Basileje r. 1958 pozoroval v Kambodži aktivní sání očního výtoku u dvou druhů z čeledi Noctuidae (*Lobocraspis griseifusa* Hps. a *Argyphora sylvatica* Buett.). Je zajímavé, že první druh byl znám jen z jediného exempláře a druhý dr. Büttiker pro vědu popsal sám. Později tento entomolog zjistil, že podobný způsob získávání potravy je charakteristický pro více než 25 druhů ze tří čeledí (Noctuidae, Geometridae a Pyralidae). Tito motýli se vyskytují v tropických oblastech Afriky a Asie. Malávají na oči různých zvířat (buvol, tur, jelen, prase, kůň, osel), ale i člověka. Usednou na místa kolem oka a svým poměrně dlouhým sosákem, na konci pilovitě vyvinutým, začínají sát vytékající tekutinu z oka (s oblibou vyhledávají infikovaný orgán). Někteří sají i hnís a krev, která na infikovaném místě vytéká. Motýl svým sosákem, který vsune mezi víčko a oko, dráždí oko k slzení. Stejným způsobem takto sají jak z dobytka, tak i z člověka.

Ve 4. čísle časopisu *Vesmír*, ročník 1981, uvádí dr. K. Spitzer v článku *Tropické můry sající krev* informaci o noctuidách, které sají krev. Zjistil je švýcarský entomolog H. Bänziger na kopytnících, často i na nosorožcích a tapírech. Jde o tropické můry rodu *Calyptra*, nejčastěji byla hematofágie pozorována u druhu *Calyptra eustrygata* Hmps. Tito motýli mají sosák uzpůsobený tak, aby mohli prorazit i silnou pokožku a dostali se ke zdroji potravy. Konec sosáku je silně upevněný a pilovitý.

I u nás žije jeden druh čeledi Noctuidae, který svým sosákem proráží nikoliv kůži živočichů, ale obal ovocných plodů. Jde o běžnou můru *Scoliopteryx libatrix* L., kterou má každý sběratel ve své sbírce.

Jak je vidět i v tak prozkoumané oblasti, jako je způsob života motýlů, jsou ještě věci, které nás i v budoucnu překvapí.

Je známou skutečností, že některé druhy hmyzu, např. zlatohlávcí, babočky aj., s oblibou usedají na poraněná místa stromů a živí se vytékající mizou.

27.3.1982 ve večerních hodinách jsem pozoroval tento jev u některých jarních a přezimujících druhů čeledi Noctuidae (Lepidoptera). U paty kmene mladého habru asi 30 cm nad zemí sály mizu vytékající z rány způsobené zřejmě mrazem $\sigma\sigma$ a $\rho\rho$ druhů *Conistra vaccinii* L., *Eupsilia transversa* Hufn., *Orthosia munda* Den.-Schiff. a $\sigma\sigma$ *Orthosia gothica* L. a *Orthosia incerta* Hufn. Strom se nachází na okraji habrového háje, na jihovýchodním úpatí kopce Metylovická hůrka v severním předhůří Moravskoslezských Beskyd. Během večera bylo bezoblačné a chladné počasí s teplotou 5-8°C, vítr slabý.

V mně dostupné literatuře jsem se s podobnými údaji u těchto druhů nesetkal. Dá se předpokládat, že se takto živí i další druhy především v období časného jara v důsledku nedostatku jiné potravy.

V í t e , že

- potápníci se čas od času vynoří nad hladinu, aby si potřeli tělo produktem žláz, které obsahují směs látek s antimikrobiálními účinky, a chrání se tak proti bakteriím a plísním?
- "červivění" pomerančů působí především dva druhy hmyzu, a to motýl zavíječ rohovníkový *Meylosis ceratoniae* Zeller a moucha vrtule ovocná *Ceratitis capitata* Wiedmann?

Čeleď Carabidae (Coleoptera) v Paskově
Stanislav Lička

V letech 1976-1981 jsem chodil sbírat malé střevlíčky na písčité břeh Ostravice v Paskově. Jednalo se o malý ostrůvek o rozměrech asi 100 x 5 m, podobných je zde větší počet. Jejich průzkum by však byl náročný na čas. Rozhodl jsem se uveřejnit seznam ulovených druhů, protože tato lokalita byla letos zničena při pracích na stavbě železniční tratě.

N A B R I N A E

Nebria picicornis Fabr. - 1 ex., 6.8.1979, náhodný nález
N. brevicollis Fabr. - 2 ex., 20.7.1979

S C A R I T I N A E

Clivina fossor L. - 3 ex., 19.6.1978, vzácný
Dyschirius aeneus L. - 1 ex., 6.7.1977, vzácný

B E M B I D I I N A E

Bembidion ascendens Dan. - V.-VII., nehojný
B. atrocoeruleum Step. - 1 ex., 28.6.1979, vzácný
B. bualei Duv. - V.-IX., velmi hojný
B. bualei ssp. *polonicum* Mül. 1 ex., 31.10.1981, vzácný
B. decorum Pnt. - V.-IX., velmi hojný
B. lampros Hbst. - V.-VI., nehojný
B. millerinum Hey. - 1 ex., 23.6.1979, vzácný
B. modestum Fab. - IV.-VI., nehojný
B. prasinum Pnz. - VI.-VII., nehojný
B. punctulatum Drap. - IV.-X., nejhojnější
B. quadrimaculatum L. - IV.-IX., hojný
B. rupestre L. - 1 ex. - 13.7.1980, vzácný
B. stephensi Grot. - 3 ex., 17.5.1981, vzácný
B. subcostatum Marsch. - 1 ex., 21.5.1980, vzácný
B. tibiale Dft. - 2 ex., 31.10.1981, vzácný
B. ustulatum L. - IV.-X., hojný
B. varriocolor L. - IV.-VI., nehojný
B. testaceum - IV.-X., velmi hojný
Asaphidion flavipes Schrk. - 2 ex., vzácný, hojný v lese u řeky

H A R P A L I N A E

Harpalus Volaki Kult. - 1 ex., 16.8.1977, vzácný
H. affinis Schrk. - 2 ex., vzácný, v lese hojnější